

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. liepos 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyva 93/13/EEB — 7 straipsnis — Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija — 47 straipsnis — Sutartys su vartotojais — Hipoteka užtikrintos paskolos sutartis — Nesąžiningos sąlygos — Išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra — Teisė pareikšti ieškinį“

Byloje C-169/14

dėl *Audiencia Provincial de Castellón* (Ispanija) 2014 m. balandžio 2 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2014 m. balandžio 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Juan Carlos Sánchez Morcillo,

María del Carmen Abril García

prieš

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas A. Tizzano, teisėjai E. Levits (pranešėjas), M. Berger, S. Rodin ir F. Biltgen,

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. birželio 30 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- J. C. Sánchez Morcillo ir M. del C. Abril García, atstovaujama *procurador de los tribunales* P. Medina Aina, padedamo *abogado* P. J. Bastida Vidal,
- *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA*, atstovaujamo *abogados* B. García Gómez ir J. Rodríguez Cárcamo,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos S. Centeno Huerta ir A. Rubio González,
- Europos Komisijos, atstovaujamos M. Owsiany-Hornung, É. Gippini Fournier ir M. van Beek,

* Proceso kalba: ispanų.

susipažinęs su generalinio advokato nuomone,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 7 straipsnio ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio aiškinimu.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant J. C. Sánchez Morcillo ir M. del C. Abril García ginčą su *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA* (toliau – *Banco Bilbao*) dėl jų prieštaravimo dėl išieškojimo iš hipoteka įkeisto jų būsto.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 93/13 9 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„<...> asmenys, įsigyjantys prekes ir paslaugas, turi būti apsaugoti nuo pardavėjo ar tiekėjo piktnaudžiavimo savo galia <...>.“

- 4 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.“

- 5 Minėtos direktyvos 3 straipsnyje nustatyta:

„1. Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

2. Visada yra laikoma, kad dėl sąlygos nebuvo atskirai derėtasi, jeigu ji buvo parengta iš anksto, ir vartotojas dėl to negalėjo padaryti įtakos sąlygos esmei, ypač iš anksto suformuluotos tipinės sutarties atveju.

<...>

3. Priede pateikiamas orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas.“

- 6 Pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalį:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniams nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.“

- 7 Direktyvos 93/13 priede išvardijamos šios direktyvos 3 straipsnio 3 dalyje nurodytos sąlygos. Šiame priede, be kita ko, numatytos tokios sąlygos:

„1. Sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas:

<...>

- q) panaikinti arba trukdyti vartotojo teisei pareikšti ieškinį arba naudotis bet kuria kita teisinės apsaugos [teisių gynimo] priemone, ypač reikalaujant, kad vartotojas ginčus pavestų spręsti išskirtinai arbitražui, kuriam nėra taikomos teisinės nuostatos, nederamai apriboti jo turimus įrodymus arba skirti jam įrodinėjimo pareigą, kuri pagal taikytinus teisės aktus turėtų tekti kitai sutarties šaliai.

<...>“

Ispanijos teisė

- 8 2013 m. gegužės 14 d. Įstatymo Nr. 1/2013 dėl priemonių, skirtų skolininkų, kurių skoliniai įsipareigojimai užtikrinti hipoteka, apsaugai sustiprinti, skolos restruktūrizavimo ir socialinio būsto nuomos (*Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social*) (BOE, Nr.°116, 2013 m. gegužės 15 d., p. 36373; toliau – Įstatymas Nr. 1/2013) III skyriumi iš dalies pakeistas 2000 m. sausio 7 d. Civilinio proceso kodeksas (*Ley de enjuiciamiento civil*) (BOE, Nr.°7, 2000 m. sausio 8 d., p. 575), kuris pats iš dalies pakeistas 2013 m. birželio 28 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 7/2013 dėl skubių finansinių ir biudžeto priemonių, skatinančių mokslo tyrimus, plėtrą ir inovacijas (*decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación*) (BOE, Nr.°155, 2013 m. birželio 29 d., p. 48767; toliau – CPK).
- 9 CPK 695 straipsnis, susijęs su procedūra dėl prieštaravimo dėl išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto, suformuluotas taip:

„1. Vykstant šiame skyriuje nurodytoms procedūroms skolininkas gali pareikšti prieštaravimą dėl išieškojimo tik remdamasis tokiais pagrindais:

- 1) garantijos arba garantija užtikrinto skolinio įsipareigojimo išnykimas <...>
- 2) mokėtinos sumos apskaičiavimo klaida <...>
- 3) išieškant iš hipoteka arba kitaip įkeisto kilnojamojo turto, kai neperduodamas valdymas, kitas šio turto įkeitimas, kilnojamojo ar nekilnojamojo turto hipoteka arba areštas, įregistruoti anksčiau nei šio proceso pagrindą sudarantis turto suvaržymas, kurie turi būti patvirtinti atitinkama registro pažyma;
- 4) nesąžininga sutarties sąlyga, kuria remiantis išieškoma arba apskaičiuojama mokėtina suma.

2. Pareiškus prieštaravimą pagal ankstesnę šio straipsnio dalį teismo pareigūnas sustabdo išieškojimą ir nurodo šalims atvykti į nutartį dėl išieškojimo priėmusį teismą. Šaukimas į teismą turi būti pateiktas bent 15 dienų iki atitinkamo teismo posėdžio. Per šį posėdį teismas išklauso šalis, priima pateikiamus dokumentus ir antrą dieną priima tinkamą sprendimą nutarties forma.

3. Sprendimu patenkinti prieštaravimą, pagrįstą šio straipsnio 1 dalyje nurodytais pirmuoju ir trečiuoju pagrindais, išieškojimas nutraukiamas; sprendime patenkinti prieštaravimą, pagrįstą antruoju pagrindu, nustatoma suma, dėl kurios išieškojimas turi būti tęsiamas.

Patvirtinus ketvirtąjį pagrindą, kai išieškojimas grindžiamas sutarties sąlyga, nurodoma nutraukti išieškojimą. Kitais atvejais išieškojimas tęsiamas netaikant nesąžiningos sutarties sąlygos.

4. Dėl sprendimo nutraukti išieškojimą arba netaikyti nesąžiningos sąlygos galima paduoti apeliacinį skundą.

Kitais atvejais sprendimai dėl šiame straipsnyje nurodyto prieštaravimo neskundžiami ir turi padarinių tik per išieškojimo procedūrą, per kurią jie priimti.“

10 CPK 552 straipsnyje dėl teisės apskusti atsisakymą išduoti vykdomąjį dokumentą numatyta:

„1. Nustatęs, kad netenkinamos vykdomojo dokumento išdavimo sąlygos, teismas priima nutartį, kuria atsisako išduoti vykdomąjį dokumentą.

Nustatęs, kad viena iš 557 straipsnio 1 dalyje nurodyto vykdytino dokumento sąlygų gali būti laikoma nesąžininga, teismas suteikia šalims 15 dienų terminą nuomonei pareikšti. Išklauses šalis, vadovaudamasis 561 straipsnio 1 dalies 3 punktu jis priima sprendimą per penkias darbo dienas.

2. Gali būti tiesiogiai apskundžiama nutartis, kuria atsisakyta išduoti vykdomąjį dokumentą; nagrinėjamas tik kreditoriaus pateiktas apeliacinis skundas. Jei pageidauja, kreditorius taip pat gali prašyti, kad jo prašymą peržiūrėtų tas pats teismas prieš pateikiant apeliacinį skundą.

3. Nutarčiai, kuria atsisakyta išduoti vykdomąjį dokumentą, tapus galutine, kreditorius gali ginti savo teises tik per atitinkamą įprastą procedūrą, jei tam nesudaro kliūčių *res judicata* galią turintis ar galutinis sprendimas, kuriuo pagrįstas prašymas išduoti vykdomąjį dokumentą.“

11 Pagal CPK 557 straipsnį, susijusį su prieštaravimo dėl išieškojimo, pagrįsto kitais dokumentais nei teismo ar arbitražo teismo sprendimai, procedūra:

„1. Jeigu vykdomasis dokumentas išduotas dėl dokumentų, nurodytų 517 straipsnio 2 dalies 4, 5, 6 ir 7 punktuose, ir dėl kitų vykdytinių dokumentų, nurodytų 517 straipsnio 2 dalies 9 punkte, skolininkas gali pirmesniame straipsnyje numatyta tvarka per nustatytą terminą pareikšti prieštaravimą, tik jeigu nurodo vieną iš šių pagrindų:

<...>

7) dokumente yra nesąžiningų sąlygų.

2. Jeigu pateikiamas pirmesnėje dalyje nurodytas prieštaravimas, teismo pareigūnas sustabdo išieškojimą, taikydamas proceso organizavimo priemonę.“

12 CPK 561 straipsnio 1 dalis, susijusi su nutartimi dėl prieštaravimo remiantis esminiais pagrindais, suformuluota taip:

„1. Išklauses šalis dėl neturinčio procedūrinių trūkumų prieštaravimo dėl išieškojimo ir po įvykusio galimo posėdžio teismas nutarties forma vien vykdymo tikslais priima vieną iš šių sprendimų:

1) nurodyti tęsti nustatytos sumos išieškojimą, jeigu prieštaravimas visiškai atmetamas. Jeigu prieštaravimas buvo grindžiamas pernelyg dideliu prašymu ir yra patenkinamas iš dalies, vykdomasis dokumentas išduodamas dėl atitinkamos sumos.

Nutartimi, kuria visiškai atmetamas prieštaravimas, skolininkui nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas pagal 394 straipsnio dėl bylinėjimosi išlaidų pirmojoje instancijoje padengimo nuostatas;

- 2) pripažinti, kad nereikia pradėti išieškojimo, jeigu pritariama vienam iš 556 ir 557 straipsniuose nurodytų pagrindų arba nusprendžiama, kad pagal 558 straipsnį priimtas pernelyg didelis prašymas yra visiškai pagrįstas;
- 3) pripažinus, kad viena ar kelios sąlygos yra nesąžiningos, priimtoje nutartyje turi būti nurodytos tokio pripažinimo pasekmės, t. y. nurodyta, kad nereikia pradėti išieškojimo, arba nurodyta pradėti išieškojimą, tačiau netaikyti nesąžiningomis pripažintų sąlygų.

2. Jeigu patenkinamas prieštaravimas dėl išieškojimo, išieškojimas netenka poveikio, o nustatyti areštai ir vykdymo užtikrinimo priemonės panaikinami, nes skolininko padėtis vėl tampa tokia, kokia buvo iki išieškojimo vykdymo remiantis 533 ir 534 straipsnių nuostatomis. Išieškoti prašantis asmuo taip pat padengia su prieštaravimu susijusias bylinėjimosi išlaidas.

3. Nutartis dėl prieštaravimo gali būti apskūsta, tačiau tai nesustabdo išieškojimo, jeigu apskūstu sprendimu prieštaravimas atmestas.

Jeigu apskūstu sprendimu prieštaravimas patenkintas, išieškoti prašantis asmuo gali prašyti palikti galioti nustatytus areštus ir užtikrinimo priemones ir nustatyti tinkamas priemones pagal šio įstatymo 697 straipsnį. Dėl šio klausimo teismas sprendžia priimdamas nutartį su sąlyga, kad išieškoti prašantis asmuo pateikia pakankamą garantiją, nustatytą pačiu sprendimu, siekiant užtikrinti kompensaciją, į kurią skolininkas turėtų teisę, jeigu pritarimas dėl prieštaravimo būtų patvirtintas.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 13 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ieškovai pagrindinėje byloje 2003 m. birželio 9 d. su *Banco Bilbao* pasirašė notaro aktą dėl 300 500 EUR sumos paskolos, užtikrintos hipoteka įkeitus jų būstą.
- 14 Ši suma turėjo būti gražinta 2028 m. birželio 30 d., padalijus mokėjimus į 360 mėnesinių įmokų. Jeigu skolininkai nevykdytų mokėjimo įsipareigojimų, *Banco Bilbao* turėjo teisę pareikalauti gražinti ieškovams pagrindinėje byloje suteiktą paskolą prieš terminą. Paskolos sutarties 6bis sąlygoje nustatyta 19 % metinė delspinigių norma, o įstatyme įtvirtinta metinė palūkanų norma Ispanijoje laikotarpiu, susijusiu su ginču pagrindinėje byloje, yra 4 %.
- 15 Ieškovams pagrindinėje byloje nevykdžius įsipareigojimo mokėti šios paskolos gražinimo mėnesines įmokas, *Banco Bilbao* 2011 m. balandžio 15 d. pareikalavo gražinti visą paskolą su palūkanomis ir delspinigiais ir perduoti hipoteka įkeistą nekilnojamąjį turtą iš varžytinių jo naudai.
- 16 Pradėjus išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą ieškovai pagrindinėje byloje dėl jo pateikė prieštaravimą; jis buvo atmestas 2013 m. birželio 19 d. *Juzgado de Primera Instancia Nr. 3 de Castellón* (Kasteljono pirmosios instancijos teismas Nr. 3) sprendimu. Tada ieškovai pagrindinėje byloje pateikė apeliacinį skundą dėl šio sprendimo; šį skundą pripažinus priimtinu jis perduotas *Audiencia Provincial de Castellón* (Kasteljono provincijos teismas).
- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad nors pagal Ispanijos civilinio proceso normas leidžiama pateikti apeliacinį skundą dėl sprendimo, kuriuo, patenkinus skolininko pateiktą prieštaravimą, nutraukiama išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, jomis neleidžiama skolininkui, kurio prieštaravimas atmestas, pateikti apeliacinio skundo dėl pirmosios instancijos sprendimo, kuriuo nurodyta tęsti priverstinio vykdymo procedūrą.
- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl šių nacionalinės teisės nuostatų suderinamumo su Direktyva 93/13 siekiamu vartotojų apsaugos tikslu ir Chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta teise į veiksmingą teisinę gynybą. Šis teismas pažymi, kad teisės pateikti apeliacinį skundą

suteikimas skolininkams galėtų turėti dar didesnę reikšmę, jeigu tam tikros pagrindinėje byloje nagrinėjamos paskolos sutarties sąlygos galėtų būti laikomos „nesąžiningomis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį.

19 Šiomis aplinkybėmis *Audiencia Provincial de Castellón* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar pagal [Direktyvos 93/13] 7 straipsnio 1 dalį, kuria valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad siekiant apsaugoti vartotojų interesus egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nesąžiningų sąlygų naudojimui pardavėjų ar tiekėjų su vartotojais sudaromose sutartyse, draudžiama procesinė teisės norma, kaip antai [CPK] 695 straipsnio 4 dalis, kurioje reglamentuojama galimybė apskusti sprendimą, priimtą dėl prieštaravimo dėl išieškojimo iš hipoteka ar kitaip įkeisto turto, ir numatyta, kad apeliacinį skundą galima pateikti tik dėl nutarties, kuria nutariama nutraukti išieškojimą arba netaikyti nesąžiningos sąlygos, ir neleidžiama to daryti kitais atvejais, o tai savaime reiškia, kad išieškotojas gali apskusti nutartį, kuria patenkinamas prieštaravimas ir nutariama nutraukti išieškojimo procedūrą arba netaikyti nesąžiningos sąlygos, tačiau skolininkas vartotojas tuo atveju, kai jo prieštaravimas atmetamas, tokios galimybės neturi?

2. Ar, taikant Direktyvoje 93/13 įtvirtintas Sąjungos teisės normas vartotojų apsaugos srityje, Chartijos 47 straipsnyje nustatytu teisės į veiksmingą teisminę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą bei šalių procesinį lygiateisiškumą principu draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kaip antai [CPK] 695 straipsnio 4 dalis, kurioje reglamentuojama galimybė apskusti sprendimą, priimtą dėl prieštaravimo dėl išieškojimo iš hipoteka ar kitaip įkeisto turto, ir numatyta, kad apeliacinį skundą galima pateikti tik dėl nutarties, kuria nutariama nutraukti išieškojimą arba netaikyti nesąžiningos sąlygos, ir neleidžiama to daryti kitais atvejais, o tai savaime reiškia, kad išieškotojas gali apskusti nutartį, kuria patenkinamas prieštaravimas ir nutariama nutraukti išieškojimo procedūrą arba netaikyti nesąžiningos sąlygos, tačiau skolininkas tuo atveju, kai jo prieštaravimas atmetamas, tokios galimybės neturi?“

20 Teisingumo Teismo pirmininkas patenkino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pageidavimą ir nutarė nagrinėti šią bylą pagal pagreitintą procedūrą, numatytą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23a straipsnyje ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalyje (Teisingumo Teismo pirmininko nutartis *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:1388).

Dėl prejudicinių klausimų

21 Savo klausimais, o juos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalis, siejama su Chartijos 47 straipsniu, aiškintina taip, kad ja draudžiama vykdymo procedūrų sistema, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurioje numatyta, kad bylą iš esmės nagrinėjantis teismas negali sustabdyti išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros, o savo galutiniam sprendime geriausiu atveju gali skirti kompensaciją vartotojo patirtai žalai atlyginti, nes jis, kaip skolininkas, iš kurio išieškoma, negali pateikti apeliacinio skundo dėl sprendimo, kuriuo atmetas jo prieštaravimas dėl šio išieškojimo, nors pardavėjas ar tiekėjas, kaip išieškantis kreditorius, gali pasinaudoti šia teise apskusti sprendimą, kuriuo nutraukiama procedūra ar nesąžininga sąlyga pripažįstama netaikytina.

22 Šiuo klausimu pirmiausia reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką Direktyva 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idėja, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio (Sprendimo *Barclays Bank*, C-280/13, EU:C:2014:279, 32 punktą ir Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 44 punktą).

- 23 Atsižvelgiant į tokią mažiau palankią padėtį, šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad nesąžiningos sąlygos nėra privalomos vartotojui. Tai yra imperatyvi nuostata, kuria formalią pusiausvyrą, sutartimi nustatytą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekiama pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti sutarties šalių lygybę (Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 40 punktą ir nurodyta teismo praktika).
- 24 Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas jau ne kartą yra nusprendęs, jog nacionalinis teismas turi *ex officio* įvertinti sutarties sąlygas, patenkančios į šios direktyvos taikymo sritį, nesąžiningumą, ir taip kompensuoti disbalansą tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo, jei tik jam žinomos šiuo klausimu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės (Sprendimo *Aziz*, EU:C:2013:164, 46 punktą ir Sprendimo *Barclays Bank*, EU:C:2014:279, 34 punktą).
- 25 Nacionalinėms vykdymo procedūroms, kaip antai išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūroms, taikomi su veiksminga vartotojų apsauga susiję reikalavimai, įtvirtinti šioje Teisingumo Teismo praktikoje.
- 26 Taigi dėl tokių procedūrų Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Direktyva 93/13 aiškintina taip, kad ja draudžiamos valstybės narės teisės nuostatos, pagal kurias teismui, gavusiam prašymą išduoti mokėjimo įsakymą, neleidžiama *ex officio* įvertinti *in limine litis* ar kokiu nors kitu proceso etapu, net jeigu jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudarytoje sutartyje esančios sąlygos dėl palūkanų už praleistą terminą nesąžiningumo, jei vartotojas nepateikė prieštaravimo (žr. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, EU:C:2012:349, 57 punktą).
- 27 Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad ši direktyva aiškintina taip, jog ja draudžiamos valstybės narės teisės nuostatos, kuriose vykstant išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrai nenumatyti prieštaravimo pagrindai, susiję su sutarties sąlygos, kuria grindžiamas vykdomasis dokumentas, nesąžiningumu, ir pagal kurias byla iš esmės nagrinėjančiam teismui, turinčiam jurisdikciją įvertinti tokios sąlygos nesąžiningumą, neleidžiama imtis laikinųjų apsaugos priemonių, pavyzdžiui, sustabdyti minėtą vykdymo procesą, kai tokias priemones skirti būtina siekiant užtikrinti visišką galutinio sprendimo veiksmingumą (žr. Sprendimo *Aziz*, EU:C:2013:164, 64 punktą).
- 28 Šiuo klausimu Teisingumo Teismo praktikoje taip pat nustatyta, kad Direktyva 93/13 draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias vykstant išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrai su vykdymu susijusius klausimus nagrinėjantis teismas negali nei *ex officio* ar vartotojo prašymu įvertinti į sutartį, pagal kurią susidaro reikalaujama sumokėti skola, įtrauktos sąlygos, pagrindžiančios vykdomąjį dokumentą, nesąžiningumo, nei imtis laikinųjų apsaugos priemonių, visų pirma vykdymo sustabdymo, kai imtis tokių priemonių būtina siekiant užtikrinti visišką teismo, kuriame iš esmės nagrinėjama atitinkama byla ir kuris turi jurisdikciją patikrinti, ar tokia sąlyga yra nesąžininga, galutinio sprendimo veiksmingumą (Nutarties *Banco Popular Español ir Banco de Valencia*, C-537/12 ir C-116/13, EU:C:2013:759, 60 punktą).
- 29 Remiantis šia teismo praktika ir konkrečiai paskelbus Sprendimą *Aziz* (EU:C:2013:164), Įstatymu Nr. 1/2013, be kita ko, pakeisti CPK straipsniai, susiję su išieškojimo iš hipoteka ar kitaip įkeisto turto procedūra, į jo 695 straipsnio 1 dalį įtraukus galimybę atsakovui per išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūras remtis sutarties sąlygos, kuria pagrįstas išieškojimas, nesąžiningumu.
- 30 Dėl šio įstatymo pakeitimo kilo nauja problema, palyginti su ta, dėl kurios priimtas Sprendimas *Aziz* (EU:C:2013:164) ir Nutartis *Banco Popular Español ir Banco de Valencia* (EU:C:2013:759). Ši problema susijusi su tuo, kad šiose nacionalinės teisės nuostatose galimybė apskusti šį sprendimą numatyta vieninteliu atveju, kai pirmosios instancijos teismas patenkina prieštaravimą, pagrįstą sutarties sąlygos, kuria remiantis vykdomas išieškojimas, nesąžiningumu, šiomis teisės nuostatomis nustatant skirtingą pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo, kaip proceso šalių, vertinimą. Iš tiesų, kadangi

pateikti apeliacinį skundą galima tik tokiu atveju, kai prieštaravimas pripažįstamas pagrįstu, pardavėjas ar tiekėjas gali apskusti sprendimą, prieštaraujantį jo interesams, o prieštaravimo atmetimo atveju vartotojas šios galimybės neturi.

- 31 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, nesant nacionalinių priverstinio vykdymo mechanizmų suderinimo, pagal valstybių narių procesinės autonomijos principą per išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą lestinų apeliacinių skundų dėl sprendimo dėl sutarties sąlygos teisėtumo pateikimo tvarka priskiriama valstybių narių vidaus teisės sistemai. Tačiau Teisingumo Teismas pažymėjo, jog ši tvarka turi atitikti dvi sąlygas: nebūti mažiau palanki, nei reglamentuojanti panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir kad dėl jos netaptų praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti Sąjungos teise vartotojams suteiktomis teisėmis (veiksmingumo principas) (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, 24 punktą; Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 38 punktą; Sprendimo *Aziz*, EU:C:2013:164, 50 punktą ir Sprendimo *Barclays Bank*, EU:C:2014:279, 37 punktą).
- 32 Pirma, dėl lygiavertiškumo principo reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas neturi jokių duomenų, galinčių sukelti abejonių dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų suderinamumo su šiuo principu.
- 33 Iš tiesų būtent iš CPK 695 straipsnio 1 ir 4 dalių nuostatų matyti, kad Ispanijos proceso sistemoje nenumatyta, jog vartotojas gali pateikti apeliacinį skundą dėl sprendimo atmesti jo prieštaravimą dėl išieškojimo ne tik kai šis prieštaravimas pagrįstas pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudarytoje sutartyje esančios sąlygos nesąžiningumu, atsižvelgiant į Direktyvos 93/13 6 straipsnį, bet ir kai jis pagrįstas nacionalinės imperatyvios teisės normos pažeidimu, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas (žr. Sprendimo *Aziz*, EU:C:2013:164, 52 punktą).
- 34 Antra, dėl veiksmingumo principo Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad kiekvienas atvejis, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės nuostatos Sąjungos teisę taikyti tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga, turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į šios nuostatos vaidmenį visame procese, jo eigą ir ypatumus įvairiose nacionalinėse institucijose. Turint tai omenyje, prireikus reikia atsižvelgti į nacionalinę teismų sistemą pagrindžiančius principus, pavyzdžiui, teisės į gynybą apsaugą, teisinio saugumo ir sklandaus proceso principus (žr. Sprendimo *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*, C-413/12, EU:C:2013:800, 34 punktą ir Sprendimo *Pohotovost*, C-470/12, EU:C:2014:101, 51 punktą ir nurodytą teismo praktiką).
- 35 Taigi valstybių narių pareiga užtikrinti teisės subjektų teisių, suteikiamų Direktyva 93/13, kad nebūtų naudojamos nesąžiningos sąlygos, veiksmingumą reiškia teisminės gynybos reikalavimą, taip pat įtvirtintą Chartijos 47 straipsnyje, ir jo nacionalinis teismas privalo laikytis (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, 29 punktą). Ši gynyba taikoma tiek nustatant teismus, turinčius jurisdikciją nagrinėti Sąjungos teise grindžiamus ieškinius, tiek apibrėžiant su tokiais ieškiniiais susijusias procesines taisykles (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Alassini ir kt.*, C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, 49 punktą).
- 36 Tačiau šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Sąjungos teisę veiksmingos teisminės gynybos principu siekiama tik suteikti teisę kreiptis į teismą, o ne teisę į dviejų instancijų teismus (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Samba Diouf*, C-69/10, EU:C:2011:524, 69 punktą). Todėl tai, kad vartotojas, kaip skolininkas, iš kurio išieškoma vykstant išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrai, gali pareikšti ieškinį tik vienos instancijos teisme, kad pasinaudotų Direktyva 93/13 jam suteikiamomis teisėmis, savaime negali prieštarauti Sąjungos teisei.
- 37 Tačiau atsižvelgus į CPK 695 straipsnio 1 ir 4 dalių vaidmenį per visą procedūrą reikia padaryti tokias išvadas.

- 38 Pirma, reikia pažymėti, kad iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, jog pagal Ispanijos proceso taisyklės išieškojimą iš hipoteka įkeisto nekilnojamojo turto, kuris naudojamas esminiems vartotojo poreikiams tenkinti, t. y. turėti būstą, pardavėjas ar tiekėjas gali pradėti remdamasis vykdytinu notaro aktu, net šio dokumento turiniui netaikant teisminės kontrolės, skirtos galimam vienos ar kelių šio dokumento sąlygų nesąžiningumui nustatyti. Dėl tokios pardavėjui ar tiekėjui suteiktos privilegijos juo labiau būtina, kad vartotojas, kaip skolininkas, iš kurio išieškoma, galėtų pasinaudoti veiksminga teismine gynyba.
- 39 Dėl šiuo atžvilgiu vykdymo klausimus nagrinėjančio teismo atliekamos kontrolės reikia pažymėti, pirma, kad, kaip per posėdį patvirtino Ispanijos vyriausybė, nepaisant paskelbus Sprendimą *Aziz* (EU:C:2013:164) Įstatymu Nr. 1/2013 atliktų CPK pakeitimų, CPK 552 straipsnio 1 dalimi šis teismas neįpareigojamas *ex officio* nagrinėti galimo sutarties sąlygų, kuriomis pagrįstas prašymas, nesąžiningumo, nes ši kontrolė yra neprivaloma.
- 40 Antra, pagal CPK 695 straipsnio 1 dalį, pakeistą Įstatymu Nr. 1/2013, skolininkas, iš kurio hipoteka įkeisto turto išieškoma, gali dėl jo pateikti prieštaravimą tik jeigu jis pagrįstas būtent sutarties sąlygos, kuria remiantis atliekamas išieškojimas ar nustatyta mokėtina suma, nesąžiningumu.
- 41 Tačiau šiuo klausimu pažymėtina, kad pagal CPK 552 straipsnio 1 dalį teismo atliekamas prieštaravimo, pagrįsto sutarties sąlygos nesąžiningumu, nagrinėjimas apribotas laiko atžvilgiu – reikia išklausti šalis per 15 dienų ir priimti sprendimą per 5 dienas.
- 42 Be to, iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad Ispanijos proceso sistema išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto srityje pasižymi tuo, kad kai pradėta išieškojimo procedūra, bet kuris kitas ieškinytis, kurį galėtų pareikšti vartotojas, įskaitant siekiant ginčyti vykdomojo dokumento galiojimą, prievolę sumokėti, skolos tikrumą, išnykimą ar dydį, nagrinėjamas per atskirą procedūrą ir dėl jo priimamas atskiras sprendimas, nei vienam, nei kitam negalint sustabdyti vykstančios išieškojimo procedūros ar jos nutraukti, nebent vartotojas yra padaręs prevencinį prašymo hipoteką pripažinti negaliojančią įrašą anksčiau, nei buvo išduota parašėje įrašyta įsipareigojimų pažyma (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Aziz*, EU:C:2013:164, 55–59 punktus).
- 43 Atsižvelgiant į šiuos ypatumus, vartotojo pateikto prieštaravimo dėl išieškojimo iš hipoteka įkeisto jo nekilnojamojo turto atmetimo atveju dėl Ispanijos proceso sistemos, vertinant jos visumą ir kaip ji taikytina pagrindinėje byloje, šiam vartotojui ar, kaip pagrindinėje byloje, net jo šeimai atsiranda rizika prarasti gyvenamąjį būstą jį pardavus iš varžytinių, nors vykdymo klausimus nagrinėjantis teismas geriausiu atveju gal bus greitai išnagrinėjęs sutarties sąlygų, kuriomis pagrįstas pardavėjo ar tiekėjo prašymas, galiojimą. Apsauga, kurią vartotojas, kaip skolininkas, iš kurio išieškoma, tam tikrais atvejais galėtų gauti atliekant atskirą teisminę kontrolę nagrinėjant bylą iš esmės, pradėtą tuo pat metu kaip ir išieškojimo procedūra, negali sumažinti šios rizikos, nes darant prielaidą, kad atliekant šią kontrolę paašškėja nesąžiningos sąlygos egzistavimas, šiam vartotojui žala būtų atlyginta ne natūra, atkuriant padėtį, kuri buvo prieš išieškojimą iš hipoteka įkeisto nekilnojamojo turto, bet geriausiu atveju jis gautų kompensaciją. Taigi šiuo vien galimo vartotojui suteikto žalos atlyginimo kompensaciniu pobūdžiu jam suteikiama nevisapusiška ir nepakankama apsauga. Ji nėra tinkama ir veiksminga priemonė, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalį, siekiant, kad nebebūtų naudojama nesąžininga pripažinta autentiško dokumento, kuriuo hipoteka įkeistas nekilnojamas turtas, sąlyga, kuria remiantis pagrįstas išieškojimas iš šio turto (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Aziz*, EU:C:2013:164, 60 punktą).
- 44 Antra, atsižvelgiant į CPK 695 straipsnio 4 dalies vietą visoje Ispanijos teisės išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros sistemoje, reikia pažymėti, kad šia nuostata pardavėjui ar tiekėjui, kaip išieškančiam kreditoriui, pripažįstama teisė pateikti apeliacinį skundą dėl sprendimo, kuriuo sustabdomas išieškojimas arba nesąžininga sąlyga pripažįstama netaikytina, tačiau vartotojui neleidžiama pasinaudoti teise apskusti sprendimus atmesti prieštaravimą dėl išieškojimo.

- 45 Todėl aiškiai matyti, kad vykstant prieštaravimo dėl išieškojimo procedūrai, numatyta CPK 695 straipsnyje, nacionaliniame teisme vartotojo, kaip skolininko, iš kurio išieškoma, padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo, kaip išieškančio kreditoriaus, kiek tai susiję su teisių, kuriomis vartotojas gali pasinaudoti remdamasis Direktyva 93/13 prieš nesąžiningų sąlygų naudojimą, teismine gynyba.
- 46 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama procesinė sistema kelia grėsmę Direktyva 93/13 siekiamo tikslo įgyvendinimui. Iš tiesų šis procesinių priemonių, kurias turi vartotojas ir pardavėjas ar tiekėjas, neatitikimas tik sustiprina tarp sutarties šalių egzistuojantį disbalansą, jau nurodytą šio sprendimo 22 punkte, kuris, be to, atspindi pareiškiant individualų ieškinį, susijusį su vartotoju ir kita sutarties šalimi pardavėju ar tiekėju (pagal analogiją žr. Sprendimo *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*, EU:C:2013:800, 50 punktą).
- 47 Be to, tokia procesinė sistema prieštarauja Teisingumo Teismo praktikai, pagal kurią tarp pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo pagal nacionalinę teisę vykdomo teismo proceso specifinės savybės negali daryti poveikio teisinei apsaugai, kurią vartotojai turi turėti pagal Direktyvos 93/13 nuostatas (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Aziz*, EU:C:2013:164, 62 punktą).
- 48 Tuo remiantis taip pat matyti, kad Ispanijos teisėje, kai išieškojimas iš hipoteka įkeisto turto susijęs su vartotoju ir pardavėju ar tiekėju, prieštaravimo dėl šio išieškojimo procedūros, numatytos CPK 695 straipsnyje, eiga nacionaliniame teisme pažeidžia šalių procesinio lygiateisiškumo arba procesinės lygybės principą. Tačiau šis principas yra sudėtinė teisės subjektams pagal Sąjungos teisę suteikiamų teisių veiksmingos teisminės gynybos principo, užtikrinamo Chartijos 47 straipsnyje, dalis (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Otis ir kt.*, C-199/11, EU:C:2012:684, 48 punktą ir Sprendimo *Banif Plus Bank*, EU:C:2013:88, 29 punktą).
- 49 Iš tiesų iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad šalių procesinio lygiateisiškumo principas, kaip, be kita ko, ir rungimosi principas, neatsiejamas nuo pačios teisingo bylos nagrinėjimo sąvokos, kuri apima pareigą kiekvienai šaliai suteikti protingą galimybę pateikti savo poziciją tokiomis aplinkybėmis, dėl kurių jos padėtis netaptų aiškiai mažiau palanki nei jos priešininko (Sprendimo *Švedija ir kt. / API ir Komisija*, C-514/07 P, C-528/07 P ir C-532/07 P, EU:C:2010:541, 88 punktas).
- 50 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad tokia nacionalinė išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, gali pakenkti Direktyva 93/13, siejama su Chartijos 47 straipsniu, siekiamos vartotojų apsaugos veiksmingumui, nes ši procesinė sistema sustiprina pardavėjų ar tiekėjų, kaip išieškojimą vykdančių kreditorių, ir vartotojų, kaip skolininkų, iš kurių išieškoma, procesinį nelygiateisiškumą pareiškiant ieškinius, pagrįstus pagal Direktyvą 93/13 vartotojams suteikiamomis teisėmis, juo labiau kad šių ieškinių pateikimo procesinė tvarka yra neišsami ir nepakankama siekiant, kad nebebūtų taikoma nesąžininga sąlyga, esanti autentiškame hipotekos sudarymo dokumente, kuriuo remdamasis pardavėjas ar tiekėjas pradeda išieškojimą iš hipoteka įkeisto nekilnojamojo turto.
- 51 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalis, siejama su Chartijos 47 straipsniu, aiškintina taip, kad ja draudžiama tokia vykdymo procedūrų sistema, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kurioje numatyta, kad bylą iš esmės nagrinėjantis teismas negali sustabdyti išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros, o savo galutiniame sprendime geriausiu atveju gali skirti kompensaciją vartotojo patirtai žalai atlyginti, jeigu vartotojas, kaip skolininkas, iš kurio išieškoma, negali pateikti apeliacinio skundo dėl sprendimo, kuriuo atmetas jo prieštaravimas dėl šio išieškojimo, nors pardavėjas ar tiekėjas, kaip išieškantis kreditorius, gali pasinaudoti šia teise apskusti sprendimą, kuriuo nutraukiama procedūra arba nesąžininga sąlyga pripažįstama netaikytina.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 52 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 7 straipsnio 1 dalis, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, aiškintina taip, kad ja draudžiama tokia vykdymo procedūrų sistema, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, kurioje numatyta, kad bylą iš esmės nagrinėjantis teismas negali sustabdyti išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūros, o savo galutiniame sprendime geriausiu atveju gali skirti kompensaciją vartotojo patirtai žalai atlyginti, jeigu vartotojas, kaip skolininkas, iš kurio išieškoma, negali pateikti apeliacinio skundo dėl sprendimo, kuriuo atmestas jo prieštaravimas dėl šio išieškojimo, nors pardavėjas ar tiekėjas, kaip išieškantis kreditorius, gali pasinaudoti šia teise apskųsti sprendimą, kuriuo nutraukiama procedūra arba nesąžininga sąlyga pripažįstama netaikytina.

Parašai.